

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Ιστορική γεωγραφική περιοχή της Ηπείρου. Υιοθέτησε την ονομασία της από τους πρώτους κατοίκους της, τους Θεσπρωτούς, που έκαναν την εμφάνισή τους στην Ήπειρο στις αρχές της 2ης χιλιετίας π.Χ. Αρχικά, οι Θεσπρωτοί εγκαταστάθηκαν στη δυτική παραλία της περιοχής, η κυριαρχία τους όμως εξαπλώθηκε σταδιακά και η Θεσπρωτία, περιέλαβε το τμήμα με σύνορα από τον Αμβρακικό κόλπο στα νότια, από τον Άραχθο στα ανατολικά, από το όρος Τόμαρο στα βόρεια και από τον ποταμό Θύαμη στα βορειοδυτικά.

Η πιο παλιά μνεία της Θεσπρωτίας απαντά στην Οδύσσεια (Ξ 314-316) και μάλιστα αναφέρεται και ο βασιλιάς της χώρας, ο Φείδων. Η ακμή της συνεχίστηκε για αιώνες και ανέπτυξε αξιόλογο πολιτισμό, στον οποίο αναφέρονται τακτικά αρχαίοι συγγραφείς· ο Στράβων (Ζ 7,5) γράφει ότι οι Χάονες και οι Θεσπρωτοί «την από Κεραυνίων ορών μέχρι Αμβρακικού κόλπου παραλίαν νέμονται, χώραν ευδαιμόνα έχοντες». Οι ανασκαφές, που άρχισαν συστηματικά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, έφεραν στο φως λαμπρά ίχνη αυτού του πολιτισμού, που οφείλεται εκτός των άλλων στη γεωγραφική θέση και στη μορφολογία της. Η θάλασσα του Ιονίου και οι ποταμοί Άραχθος, Ίναχος (Λούρος), Αχέρων, Θύαμις και Αώος, πλωτοί στο κάτω τμήμα του ρου τους, διασχίζοντας εύφορες πεδιάδες, αποτέλεσαν εύκολους δρόμους επικοινωνίας με την ενδοχώρα. Έτσι, ήδη από τη μυκηναϊκή εποχή στέλνονταν στη Θεσπρωτία είδη βιοτεχνίας, κυρίως χάλκινα όπλα, κοσμήματα και αγγεία και ανταλλάσσονταν με κτηνοτροφικά προϊόντα, αλλά ιδίως με δασική ξυλεία, απαραίτητη για τη ναυπήγηση πλοίων κατά την περίοδο των μεγάλων εμπορικών και κατακτητικών επιχειρήσεων των μυκηναϊκών κέντρων. Είναι χαρακτηριστικό, ότι η τρόπις (καρίνα) της Αργούς είχε κατασκευαστεί, σύμφωνα με τον σχετικό μύθο, από ξύλο της Δωδωναίας φηγού (βελανιδιά), με υπόδειξη της Αθηνάς. Στη Θεσπρωτία, ο Όμηρος και η ελληνική μυθολογία τοποθετούν σημαντικότερους θρησκευτικούς τόπους, όπως ο Αχέρων και η Αχερουσία λίμνη και ο Κωκυτός. Επίσης, Θεσπρωτική αναφέρεται η Δωδώνη από τον Όμηρο, τον Πίνδαρο και τον Αισχύλο.

Για την ελληνική εθνικότητα των Θεσπρωτών δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία. Η λέξη Θεσπρωτός είναι ελληνική, κατά τον τύπο των βορειοδυτικών ελληνικών διαλέκτων (όπως Βοιωτοί Αποδωτοί, Αιτωλικό έθνος κ.ά.). Η θρησκεία τους ήταν ελληνική και κατά τη διάρκεια των Μηδικών πολέμων, όπως ιστορεί ο Ηρόδοτος (Β, 8, 47), πολέμησαν μαζί με τους Αμβρακιώτες εναντίον των Περσών.

Η εισβολή των Μολοσσών στην Ήπειρο ανάγκασε ένα τμήμα των Θεσπρωτών, τους Θεσσαλούς, να μεταναστεύουν νοτιανατολικά και να εγκατασταθούν στη χώρα που από αυτούς ονομάστηκε Θεσσαλία. Οπωσδήποτε, η Θεσπρωτία εξακολούθησε να είναι αξιόλογο κέντρο και κατά την υστεροελληνική και τη ρωμαϊκή περίοδο, μέχρι το 167 π.Χ. που κυριεύτηκε από τους Ρωμαίους του Αιμιλίου Παύλου.

Σημαντικές πόλεις που αναπτύχθηκαν στη Θεσπρωτία ήταν η Αμβρακία, η Εφύρα, η Ελαία, η Ελάτεια, η Πανδοσία, το Βουχέτιον, η Κασσώπη, η Τορύνη ή Τορώνη και το Χειμέριον. Ορισμένες από αυτές ήταν αποικίες πελοποννησιακών πόλεων, όλες όμως παρουσιάζουν ενδιαφέρον και συνδέονται στενά με την ιστορία της Θεσπρωτίας, όπως απέδειξαν οι πρόσφατες ανασκαφές. Ιδιαίτερη όμως σημασία είχε η Εφύρα, στην περιοχή της οποίας, κοντά στον σημερινό Μεσοπόταμο, βρισκόταν το περίφημο Νεκρομαντείο, στη συμβολή του Κωκυτού ποταμού στον Αχέροντα. Στο Νεκρομαντείο, που διαιρείται σε τρία κλίτη, ήρθαν στο φως στις ανασκαφές του 1958 πολύτιμα ευρήματα, που μαρτυρούν ανθρώπινη παρουσία από την εποχή του χαλκού και επιβεβαιώνουν τις πληροφορίες των αρχαίων συγγραφέων για τη λατρευτική σημασία του. Οι ανασκαφές που συνεχίζονται σε άλλες θεσπρωτικές πόλεις αποκαλύπτουν οικοδομήματα και άλλα ευρήματα, που μαρτυρούν έντονη θρησκευτική και οικονομική ζωή.